

Rade
Krstić

Tri zgodbe

ZGODBA

Tistim, ki so streljali,
a niso bili ubiti!

– Iz filma Velika rdeča divizija,
THE BIG RED ONE, režiserja
in scenarista Samuela Fullerja

Tako se začne zgodba. Tako je sonce od zunaj in svetloba je visoko namestila svoje prednike. Tako razžarevam jaz in tako razžarjeno odmevaš ti, kakor smrtnik, ena sama celica, ki jo vidiš s prostim očesom.

Tako je treba na začetku z veliko začetnico v tekst, tako je treba s pikami graditi, z vejicami podirati in s klicaji ali vprašaji na novo prepleskati list papirja ali zid majhne sobe. Vendar ima zgodba svojega čuvaja, ki odpira in zapira vrata ter z budnim očesom pazi na tiste, ki so nepovabljeni ali v sami zgodbi nimajo kaj iskati. Zgodba je lahko privlačna, lahko je odbijajoča, tedaj je najmočnejša, ali je lahko oboje hkrati, odvisno od tega, kaj hočemo od nje in kako jo bomo konzumirali, se pravi prebrali. Tisto, kar zgodbi maliči obraz, je strupenost ali zastrupljenost besed in premolkov; nikoli točno ne vemo, kdaj bo udarilo na dan tisto najskrivnostnejše in kakšen bo njegov učinek. Zgodbi sledimo z očmi in s koščkom duše, ki se je naselil tam ali se bo zdaj zdaj odtrgal zaradi pretankih niti, s katerimi je privezan na najbolj kočljive besede. Zgodbi je treba zaupati že od začetka, kajti pozneje je lahko prepozno in kaj hitro se lahko zgodi, da kakšen del zgodbe odpove. Takrat odpovemo tudi mi in takrat odpovejo tudi oči in ušesa, ne da bi se tega v resnici zavedali. Kako veliko smrti je lahko nenadoma na kupu! A mi vendarle lahko začutimo, da se zgodba nadaljuje brez naših oči in brez naših ušes nekje v globinah ali na drugi strani, kamor še nismo prišli. In tako se postavijo venci pred nas in mi slutimo dolgo kolono ljudi in vemo, da gre za nekogaršnjo smrt, in vemo, da bo pogreb, in nam je znano, da bodo truplo kar vrgli tja v tisto jamo in ga zagrebli z lopatami, ki so jih prinesli s seboj. Pa nas ponoči prestraši krik iz tiste jame in mi smo že na nogah in oblečeni in že čakamo, da nas pokličejo iz sosednje hiše, kajti gre za obujanje duhov umrlih, mrtvih duš, ki so zdaj vse nenadoma eno in nas bojo iz noči v noč, iz roda v rod, tako in tako klicale in vabile, da zatisnemo oči z njimi in si zamašimo ušesa, da bi lahko govorili z njimi v nerazumljivih jezikih z onega sveta. Takšen je ukaz in tako se moramo vesti. Kaj hitro se lahko zgodi kaj nepričakovanega, namreč, da zgodba neha opisovati in se

nam bližati z njene strani, zato hitimo na grobove s tistimi lopatami in odkopavamo najbližjega mrliča, da bi se prepričali, ali je on bil ta, ki je kričal. Tako nastajajo najbolj presunljivi trenutki zgodbe, ki se ne more končati, tudi če bi se hotela.

Zdaj gre za mrtvaški ples in zgodba je močnejša od nas. Izkopljemo mrliča in z golimi rokami grabimo po tistih razpadlih cunjah, naravnost nagnusen, grozljiv prizor je to, in meso se pomeša z vlažnimi kepami zemlje in mrličeve oči so črne jame in tam vanje so zlepljene gliste in črvi, ki razjedajo tkivo, da gre zdravemu že na bruhanje. In lopate začnejo tolči po tistih mestih, kjer vse to leze in gre in se lepljivo zvija in krči – in kaj in kako in zakaj, da nenadoma začne frčati vsenaokoli in vse že zaudarja, da nikdar tako, in je vse že tako, kot še nikdar. Vendar je to svet, v katerem je treba živeti, nas pouči zgodba. Brez smrti ni nič lepega na njem. Mrlič kot vsak mrlič, truplo kot truplo danes in včeraj – ali morda jutri?

Kam z lopatami, kam z zgodbo, kam s truplom in kam z našimi živci... Kdo je močnejši, smrt ali zgodba? Kdo nas prepričuje, kdo nas trga od samih sebe, kam gremo in kdo smo? Zakaj velik vprašaj, zakaj klicaj tam na koncu, ali pa dvopičje, ki spominja na par mišjih oči, v katero smer, sestra, kako globoko, brat??

Izkopan mrlič. In spet vsa tista groza, ki jo zgodba izbljuva na dan iz svojih najbolj skritih kotičkov, kakšno notranjost ima, zanima eno od lopat, ki razseka telo na dvoje, da meso zlahka zdrsi narazen, kaj vidimo, črevesje ali prah???

Zgodba pa po svoje naprej. Prepričuje, uporablja za to določene besede, že kar cele stavke in poglavja, a mi ne vemo še nič, kot da smo se pravkar rodili, nam je pri srcu. Najbrž bo treba zamenjati lopato za kramp; pa nam še vedno ni čisto nič jasno, kdo je tisti, ki smo ga izkopali, naš bližnji, morda sosed ali nekdo povsem neznan... To bomo še ugotovili, nas pouči zgodba. Za zdaj je stanje tako in tako in ni ga treba obremenjevati s čim drugim. Pred truplom smo, resnica je nekaj metrov spodaj pod našimi očmi! Razkosano je, razmrcvarjeno, kot da so po njem topotali krvoločni udarci kovine, ki je bila tolikokrat kaljena. Vendar ne smemo stran. Zgodba nam tega ne dovoli. Smo v neki skrajni točki, ki bi jo lahko imenovali blaznost. Mrzli smo in nemi, tihi kot porušeno deblo starega drevesa, morda šuštimo v tej naši podzavesti, ki jo nekaj nenaravnega potiska navzven. Ali pa je korak, ki smo ga naredili, bil predrzen, preglobok, predaleč! Kaj in kako! Kam in zakaj! Vendar smo tu, sredi izkopenega groba, nekaj metrov stran od trupla, mrliča, ki ni več niti to, morda duše, ki nas je prebudila s svojim krikom v noči. Toda kako bomo zdaj? Kaj lahko še storimo? Naj se vrnemo na svoje domove in tam povprašamo? Naj postanemo nasilni in vse skupaj zagrebemo, kot je bilo? Kaj? Kako? Najbrž so nam ostale samo še oči, s katerimi zremo in jih odpiramo drug proti drugemu. Morda je to kakšna vrednost! Ali pa ne! Nenadoma so naše lopate kot puške, vzravnane ob naših hrbtih, in mi gledamo v daljo. Kaj lahko še odkrijemo, ko je zgodbe konec in se nič več ne premakne ne sem ne tja? Morda kakšno ptico v zraku ali pa netopirja, saj je noč in trda tema,

in zveri se pripravljajo na lov. Prižgali bomo ogenj, da bomo videli drug drugemu v obraz, in namesto lopate bo kdo držal v rokah kitaro. In glasba nas bo ovila s svojim cvilečim pajčolanom.

Tu gre za smrt. Nič drugega. Nekdo je mrtev in mi smo ga izgubili. Lahko bi to storili o belem dnevu in nič se ne bi spremenilo. Morda bi se tokrat počutili drugače, nikoli ne veš, kaj ima smrt ali neka od njenih oblik za svojim hrbtom. Zgodba ima že cele strani in kdove, če ji bomo kos. Truplo se je namreč premaknilo. Nekje tam spodaj je z enim od svojih odsotnih kosov pomigalo, kot v pozdrav nam tu zgoraj in kot v odmev ali v slovo nečemu tam zunaj. In vsa tista gmota ob jami se je začela premikati in lesti nazaj vase, v zaključen strdek, ki se bo en čas premikal, dokler se mu ne sestavijo noge in bo lahko vstal. Mrtev človek hodi naokoli, bi se lahko imenovala zgodba, kajti nenadoma naše lopate začnejo udrihati, da tisti kosi kar letijo po zraku. In zdaj nas nič več ne more ustaviti. Treba je ubiti, pokončati to, karsibodi že je in ki je skoraj skoraj vstalo na noge. Treba je ohraniti kanček zdrave pameti v teh srhljivih trenutkih in hitro, naglo ukrepati. In res – potolčemo tisto, kar je hotelo vstati, prav zverinsko zasajamo lopate v nemo meso in ga sekamo na kose. Zdaj ne bo nikdar več vstalo, si mislimo in odidemo lepo domov.

ČETVEREC

Najprej je treba prilagoditi telo v vodi, da se dodobra ogreje in da se navadi potapljati in plavati. Kajti v odločilnih trenutkih je to najbolj pomembno. Roka mora slediti roki, noga nogi, in tudi z glavo je tako, da mora z nekim določenim ritmom naprej ali nazaj. Čepica na glavi je zato, da jo opazi sodnik, da jo vidijo soigralci in seveda tudi nasprotnik. V vodi se je treba torej ogreti, tudi če je mrzla in ne dopušča vsega tistega, kar bi lahko izvedli v bolj topli vodi. Če smo srednji napadalec, moramo obvladati žogo in znati ravnati z njo, ker grejo ravno prek nas najbolj odločilne podaje. Ne smemo se ustrašiti, če nas nasprotnik namerno ali po naključju potopi pod vodo, in če nekaj te vode pride tudi v usta, saj je strah tisti, ki hromi dobro igro in nas onemogoča, da dosežemo, če smo blizu gola, zadetek. Takrat se rado zgodi, da je žoga previsoka in zleti visoko nad vratnicami, ali se od vratnic celo odbije ali odskoči od vodne površine kot kamenček-žabica in odleti daleč od nameravanega cilja. Strah je stanje uma in ga moramo upoštevati, kajti brez njega potem ne bi bilo nobene napake in bi igra tekla podmazano in z vse več zadetki, tako da rezultat ne bi bil več realen. Tudi tik pred začetkom igre je prisoten, saj nas posvęti s trenerjem prepričajo, da morda le nismo dovolj zbrani in nas povrhu vsega še nasprotnik pomalem ustrahuje, saj ima morda, toda samo morda – boljšo ekipo, o kateri še nič ne vemo, ker se bomo z njo najbrž prvič spopadli. Tudi to, kako odplavamo na štart za gol črto, je na neki način pomembno, ker moramo sami sebi dokazati, da so naši zamahi z roko preciznejši od nasprotnikovih in da bomo vendarle, vsaj upamo tako, prvi priplavali do žoge in jo osvojili za

naše moštvo; tako bo naš napad prvi in v njem bomo poskušali doseči tudi prvi zadetek, če bo šlo vse po sreči. Nekaj nas mora prepričati, da smo vendarle boljši, zato je treba dobro prisluhniti trenerjevim besedam, kadar nam razlaga, kam in kako z žogo, komu bomo najprvo podali, kdo se bo odkril za dobro podajo in poskušal premagati nasprotnega vratarja, kdo bo lovalec in kdo strelec; pa tudi razporeditev po vodni površini je pomembna, saj moramo biti strnjena ekipa, ki bo znala ugnati nasprotnikove cilje in streljenja v kozji rog. Ne smemo prejeti prvega gola, je nepisano pravilo dobrega vaterpolja. In kaj je vaterpolo? Vaterpolo je rokometu podobna športna igra v vodi, na vsaki strani igra po sedem igralcev (po štiri rezerve).

Da smo uigrana ekipa, se takoj vidi: po načinu plavanja, po zamahih rok, po ravnotežju, ki ga držimo v vodi, po zasukih glave, po podajah z žogo, po streljanju na gol, po obrambah našega vratarja, po odbitih žogah, in še po čem drugem. Torej nas ne bi smelo biti strah, torej bi morali z vsem našim pogumom v boj, torej bi morali premagati nasprotno moštvo. Prišel, videl, zmagal, bi se moral glasiti naš móto. Nič ne bomo tu popuščali, borili se bomo kot levi, saj gre za našo čast, čast naše ekipe, in potem za vse tiste časti, ki morda v tem trenutku spremljajo in si na tihem z nami želijo zmage. Napnimo vse sile, pripravimo naše mišice, razumno in s trezno glavo porazdelimo vse naše moči – in kdo ve: zmaga lahko pride sama od sebe! Še več: nasprotnika lahko pustimo daleč za sabo in ga premagamo s tremi goli razlike! Ali pa izsilimo neodločen rezultat in podaljške, vendar v tem primeru moramo vedeti, da nam je bil nasprotnik vendarle nekako kos, tako po zunanosti kot tudi po naši notranosti, in je vsakršno bahanje odveč, in lahko samo vihamo nos, preden se začne dodatna četrtina. Moramo pa se tudi zavedati, da voda ni led in da ne igramo hokeja na ledu, kjer so pravila čisto drugačna in kjer namesto žoge uporabljajo ploščico, pa tudi razpored igralcev je drugačen, če že ne zgrešen za vodne športe, kot je na primer naš vaterpolo. Vendar pa je ena prednost in skoraj sorodnost s hokejem. Žoga namreč lahko skače in se odbija od vodne površine, zato velikokrat uporabimo ta način, da dosežemo zadetek. Tudi če je neodločen izid, si mislimo, to še ne pomeni, da smo izgubili tekmo; res je, malo smo nezadovoljni in iščemo morda »krivca« za to, morda nam je neprijetno in smo v rahli zadregi, morda pljuskamo z dlanmi po vodi in smo tam nekje pri strani, ko nam trener z rokami razlaga in maha, kako, kam, zakaj tako in zakaj drugače; morda grgramo z vodo v grlu in dvigamo glavo iz vode kot noj ali emu svojo iz peska, morda skozi majhno režo na ustih brizgamo vodo v zrak, da nastane majhna, privatna fontana, in si mislimo: saj bo že, ali pa smo na suhem, torej zunaj bazena in skačemo po eni nogi, da bi iztisnili vodo, ki nam je vdrla v ušesa. Vse živo lahko počnemo v enem od odmorov, a največja skrb se pojavi, če je rezultat neodločen ali na vso žalost, če je nasprotnik celo povedel in se zdaj veseli tam nekje v svojem taboru. Nič se ne bomo vdali, igrali bomo naprej in izenačili, če oni tam vodijo, ali bomo celo povedli in držali vodstvo vse do konca, saj gre za našo himno, saj gre za našo zastavo, ki bo visela tam gor na drogu, visoko nad vsemi drugimi, saj gre za čast in še kaj več, nas samih

in našega naroda; vsi nas zdaj spremljajo in vsi stavijo na nas, da jih ja ne bi razočarali, ne smemo torej popustiti v teh odločilnih trenutkih, kajti povrh vsega gre še za zlato medaljo, za prvo mesto na svetovnem prvenstvu ali na olimpiadi, za nekaj; to je zelo dragoceno, če odštejemo vse napore in ves trud, ki smo ga vložili v to, da zmagamo, da premagamo skoraj vse ekipe na tem, že omenjenem prvenstvu ali olimpijskem turnirju. Ne bomo tu pri nas poslušali tuje himne, ne bomo z upognjeno glavo spremljali dvigovanje neke tuje zastave, domovina je bleda mati in zanjo se borimo, za naše dede in očete, na naše babice in matere, na naše hčere in sinove, če jih namreč že imamo. Zmaga je skupni projekt, ki smo ga tako dolgo skrbno pripravljali in mi se moramo vrniti ovenčani s slavo in z lovorovim vencem okoli vratu, če smo vendarle kje na tujem. Naša zastava bo plapolala na tistem vrhu, naj si jo cel svet ogleda, in naša himna se bo razlegala, naj jo vsi slišijo! Tako!

Prvi napad je bil njihov. Kako so le mogli tako hitro priplavati do žoge, saj smo imeli v tem teku svojega najboljšega plavalca! Torej je žoga za zdaj njihova, njim pripada, na njihovi strani je. Počasi plavajo, vidi se, da bo to dolg napad, ki ga moramo odbiti, ki se mu moramo postaviti po robu in osvojiti žogo. Žoga je zdaj tam na levi, korenjak z dolgimi rokami jo podaja sem v sredino. Žoga pade v prazno in se vrtinči na vodni gladini. Kdo bo prvi pri njej? Spet njihov! Porazno. Kako le moremo biti tako slabi!? Se bo ta njihov odločil za strel proti vratom? Ne. Podaja naprej. Kaj zdaj? Nekako razbito delujemo, kot da je v naše vrste priplaval kakšen vohun, ki se zdaj izdaja za našega. Žoga je pri njihovem srednjem napadalcu. Ta jo visoko zgoraj vrta v rokah in ne ve, komu naj poda. Naši najboljši plavajo k njemu, da ga ustavijo, da si ne bi drznil morda streljati v nezaščiten del mreže naših vrat. Podal je. Žoga je zdaj spet pri nekom od njih, videti je, da jo je rahlo potopil, zato se oglasi rezek pisk sodnikove piščalke, ki pomeni, da je žoga zdaj naša, menda zaradi prepovedanega položaja ali zaradi napake v napadu ali zaradi potopljene žoge ali le morda zaradi nečesa drugega. Toda to sploh ni pomembno. Pomembno je, da je zdaj žoga v naših rokah in da sekunde neusmiljeno tečejo. In kakšen bo naš napad? Drugačen? Seveda, to je jasno na prvi pogled, naša taktika se namreč razlikuje od njihove, mi razpolagamo z drugačnimi sredstvi in naše znanje je čisto nekaj tretjega. Tega ja ne moremo vzporejati z njimi! Mi smo drugačni od njih! Pri nas se žoga vrta drugače! Drugačno krivuljo ima in njen let je naravnost fantastičen. Tega se je treba zavedati! Tako je pač pri nas!

Tudi mi plavamo počasen napad. Že vemo, kako in kaj, vse variante poznamo, vse nam je jasno. Žoga je naša, to je za zdaj edino pomembno. Poslali smo jo naprej. Lep lok, najlepši, leti kot ptica naravnost v naročje našega srednjega napadalca. Ta jo privzdigne v roki in s kratkim zamahom vrne do igralca tam na levi, blizu gola. Njegov golman kot pobesnela žival dviga roke v zrak in se poganja iz vode. Najbrž se je ustrašil tako nepričakovane in za nas učinkovite in popolne podaje. Kaj lahko, revež, stori s tistimi svojimi dvignjenimi rokami? Nič. Nič ne more. Je pač njihov golman. Žoga znova opiše lep lok v zraku in je znova pri srednjem napadalcu. Dajmo zdaj! Zdaj so naši! Zdaj jih uženemo v kozji rog! Streljajmo vsi skupaj, mi

doma pri televizorjih in tisti tam v dvorani! Dajmo, naši! Gol! To mora biti gol! In res: srednji napadalec se odloči za strel. Vratnica. Žoga se odbije k nekemu od njih. Torej je v rokah nasprotnikove ekipe. Potrto plavamo nazaj in se pripravljamo za obrambo. To pa ne bo šlo tako. Še nas je nekaj v kopalkah! Še vedno smo pri močeh in ne bomo se vdali kar tako, tudi če je stokrat neodločen izid. Plavamo torej vsak na svoje mesto v obrambi. rezultat je še vedno neodločen in zastave so še vedno na pol droga in čakajo, kdaj jih bodo lahko dvignili na vrh. Nič ne bo, vsaj tako kaže, ne v teh zadnjih minutah, ne zdaj. Torej bo treba imeti nov podaljšek! Ali pa bomo prejeli gol! No, za zdaj se nič še ne ve, ne smemo delati naglih zaključkov, ker nas lahko drago stanejo.

Nasprotnik ima žogo v svojih rokah in zdi se, da je previdnejši, da se mu je posrečilo najti primerno taktiko in strategijo. Strategije in taktike! Tega nam zdaj manjka v teh kritičnih trenutkih. Strategije in taktike! Saj bo! Saj bo! Nikamor se ne mudi! Bomo malo potrpeali. Naravnali naš mehanizem, naš skrivnostni in kdovekdaj izumljeni mehanizem obrambne taktike in strateške razporeditve naših najskrivnostnejših sil. Kaj se dogaja? Kje je žoga? V roki njihovega igralca, ki jo podaja sem dol na desno. Kaj zdaj čaka tisti naš tam v vodi? Zakaj ne plava k njemu? Kaj čakaš, štor neumni, ne vidiš, da nam grozi z zadetkom ta, ki bi ga ti moral pokrivati? No, kaže, da nas sliši, saj s krepkimi zamahi grabi proti njemu. Toda žoga naredi lok in je že pri njihovem srednjem napadalcu. Strel! Njihov srednji napadalec in naš golman in povrhu še žoga, ki leti proti našemu голу, kot izstrelek, kot raketa, in že vidimo zadetek v naših vratih in žogo v naši mreži, pa je videti, da res prehitro zaključujemo in vidimo in slišimo več, kot je treba, saj je golman, naš zlati golman ta strel ubranil. Oddahnemo si, saj vidimo in slišimo, da je žoga končno v naših rokah. Toda sodnik dvigne zastavico in žvižga s piščalko in kaže, da je kot. In je kot, tu se ne da nič storiti, sodniška odločitev je sodniška odločitev, spoštovati jo je treba tako ali drugače. Sodnik je tista meja, čez katero ne moremo. Upoštevati je treba tudi njegove muhe, saj so takšne ali drugačne, naj se strinjamo z njimi ali ne. Torej kot. Kaj potem, si mislimo, bomo že vzdržali, če smo do zdaj lahko. Žogo ima v visoko iztegnjeni roki tam v kotu njihov najboljši igralec. Podaja jo sem v sredino. Sodniška piščalka! Nekdo od naših je izključen zaradi prekrška, ki ga je storil nad njihovim srednjim napadalcem. Zdaj smo še z igralcem manj in kaj nas lahko reši v teh težkih trenutkih?! Žoga stoji na vodni gladini. Nato jo nekdo njihovih pobere in vrže tja nekemu svojemu na krilo. In od tam skoraj zaslišimo strel in lasje na glavi se nam postavijo pokonci, ko se žoga znova odbije od vratnice. Natančni pa niso, si mislimo in držimo pesti in navijamo za naše. Zadnje sekunde, in to je konec te napete četrtine. Zopet moramo k trenerju po nadaljnja navodila. Odmor nekaj minut je pred začetkom naslednje, v kateri moramo najti možnost, kako premagati nasprotnika. Zdaj je pa že zadosti. Ne bojo z nami pometali. Še vedno branimo barve naše domovine. Še vedno smo to, kar smo. Najmočnejši. Najboljši. In najspretnjši! Je tako ali ni tako? Kaj pravite vi pri televizorjih? Kaj menite vi tam v dvorani? A ne, da smo si istih misli?

A ne, da nam gre vsem za isti cilj? A ne, da si vsi grizemo nohte zaradi tega?

Torej – nova, še ena četrtnina. Zdaj gre pa zares. In nasprotnik in mi smo na trnih, na žerjavici, bi lahko rekli temu občutju, zdaj ne bo več cile mile, zdaj bomo zabili gol in jih povozili, »pregazili« po domače, ali pa bodo oni nas. Vendar nam gre za nohte. Mi moramo na vsak način zmagati. Mi od tega namreč živimo. Od kruha in iger! To je pa nadvse pomembno. Ne damo se, naša koža diha drugače, pri nas je vedno tisto: »zdrav duh v zdravem telesu«, pri nas velja še zmerom staro pravilo: »kdor seje, ta žanje«, ali ne, ali ni tako???

Smo na štartu za gol črto. Čakamo na sodnikov žvižg, ki bo oznanil pričetek. In ga slišimo! In plavamo! In smo že tik pred zdajci! In je na našo veliko srečo žoga prva pri nas ali mi prvi pri njej, kar zdaj sploh ni tako pomembno, pomembno je, da se je začelo. Da gre zares. Da bo tu videti marsikaj. Da bo že kako, za tiste, ki omahujejo in zmajujejo z glavami ali ne verjamejo v našo zmago, izdajalci in konspiratorji, drhal, ki je ne bi bilo treba. Mi potrebujemo namreč take ljudi, ki bodo spodbujali naše moštvo in bili z njim s srcem in dušo do poslednjega diha, do zadnje kaplje, če bo tekla kri. Nam ni treba izdajalcev in takih, ki so se prodali ali se pravkar prodajajo. Tu gre ja za neko vrsto zavesti, nacionalne, če hočete, ne bomo trpeli takih, ki ne sodijo v ta kup soli, ki ga počasi in skrbno dviguje naš bager, naša zavest in nacionalnost. Mi smo ja iste krvi, istih misli in istih občutkov. Mi delimo vsi skupaj dobro in slabo, mi smo vsak hip, vsak najmanjši trenutek z našo ekipo in ji na neki neviden in samo nam znan način pomagamo. Dajmo, fantje! Ni še vsega konec! Stisnimo vsi skupaj svoje pesti in napnimo vsi hkrati, v isti sapi, svoje mišice! Da zmagamo! Da bomo prvi! Da osvojimo zlato! Kajti zdaj je čas in nikdar več! Zdaj je treba zares! Zdaj nas čaka ta pravo! Boj! Ne boj, mesarsko klanje, civiliziran šport, tekmovalni duh, disciplina in red! Dajmo, naši! Vsi smo z vami! Vse naše oči so uprte v vas!

Žoga je naša. Torej – v naših rokah. Počasi plavamo v napad. To bo zanesljiv »zgoditek«! To bo nekaj, kar svet še ni videl! Žoga je na našem levem krilu. Leti po zraku in se ustavi tam pred našim drugim najboljšim igralcem. Ta jo vrti v svojih roki, kot da je žogica, igračka, in jo podaja naprej. In zdaj sledijo same podaje, hitre, učinkovite, nenadne. Nasprotnik ne more verjeti svojim očem, vsem svojim šestim in sedmim čutom, zanj, kar je preveč, je preveč. To je tempo, ki smo si ga želeli od naših. To je tisto, kar smo pričakovali od njih. Zmaga je v naših rokah. Dvignimo že te naše zastave, pardon, roke in zavriskajmo iz naših najintimnejših kotičkov! In že vriskamo in že se veselimo nenadejane zmage in že smo si vsi blizu, srce ob srcu, glava ob glavi, in že je tu zadetek, gol, goool – in mi skoraj znorimo od navdušenja, ko nam napovedovalec z radijskega ali televizijskega sprejemnika objavi zadetek.

In zdaj nasprotno moštvo, pobito, začne s sredine bazena in se pomika proti našemu голу. In vsi so videti nekam skrivnostni in vsi plavajo tako kot mehanične podmornice in vsem raste hrbtna plavut iz telesa. Kaj je zdaj to,

morski psi ali kaj? Pred našim golom so in žoga je, žoga je, žoga je, dragi gledalci in gledalke, spoštovani poslušalci in poslušalke, žoga je v naši mreži, na veliko žalost nas vseh. Še vedno ni konec tega trpljenja, te nesojene groze pred našimi očmi, še vedno traja četrtnina, v kateri moramo na vsak način odnesti celo kožo in, kot smo že rekli, zmagati, premagati nasprotnika. Torej, zdaj mi začnemo s sredine in že plavamo proti njihovemu голу kot torpedni izstrelki, da bi zabili gol, naslednji gol. Kaj vse nas še čaka? Kaj vse še moramo prestati? Videti je, da je nasprotnik izkušeno moštvo, slutiti je, da se lahko zgodi tisto najhujše: poraz! Vendar je daleč od tega, saj nas je še nekaj v koži, saj se ne damo tako zlahka, saj znamo in zmoremo, vsaj tako kažejo naše moči, vsaj tako je razpoznati z naših obrazov. Gremo! Nov napad nas čaka! Novo kolo! Mi se ne damo kar tako, z nami se je hudo bosti, vsakemu bi izbili čekane s čeljustjo vred. Po naših žilah pólje neka druga kri. Naši možgani so navajeni na druge vibracije. Mi smo drugačni, in to je treba dokazati, to je treba vreči svetu pod nos. Naj vidi in presodi!

Zdaj smo pred nasprotnikovim golom. Dve minuti ali še manj je do konca. V teh dveh minutah moramo dati vse od sebe, v teh dveh minutah ne smemo popustiti niti za hip. Žoga se tam odbija od vodne površine kot kamenček žabica in ujel jo je naš. Zdaj jo drži v visoko iztegnjeni roki in maha skoraj pred nosom njihovega golmana. In že je tu nasprotnik in že je potopil tega našega igralca, to pa je prekršek in izključitev na njihovi strani, kar nam oznani sodnik s svojo piščalko; in tisti igralec, ki je naredil ta prekršek nad našim, mora zapustiti bazen ali odplavati nekam za njihov gol. In zdaj imamo igralca več in zdaj je to priložnost, ki je ne smemo zamuditi. Bomo dosegli zadetek ali ne, vsi zdaj isto mislimo, bomo povedli ali ne, kaj? Naš napad se vleče in vleče, najbrž bomo taktično zdelali nasprotnika, najbrž imamo še en adut v rokavu in zdaj ga nameravamo izvleči. Žoga je v roki našega srednjega napadalca, ta pa se je odločil za strel proti vratom. Žoga leti po zraku, v lepi krivulji se vrti, videti je, da je to močan strel in – vratnica! Vratnica? Vratnica! In žoga se je odbila ravno v roke nasprotnikovega vratarja. Torej je za zdaj v njihovih rokah in oni odločajo o zmagi, saj je še kakšna minuta in pol do konca. Počasi plavajo k našim vratom, kdovekaterič že, videti je, da imajo nekaj za bregom. Razporedili so se kot beli labodi na jezeru, saj imajo na glavah tiste svoje bele čepice. Naši so modri kot naše nebo, videti je, da se dolgo ne bomo ločili od te barve, od tega našega nacionalnega simbola. Beli napredujejo proti našemu голу. Žoga se seli po njihovih rokah, naprej in nazaj, sem in tja. Zdaj je nekje tam pri njihovem srednjem napadalcu. Se bo odločil za strel proti našim vratom? Bo malo počakal? Kaj? Kako? Kam? Ne. Podal je. Podal je nekemu drugemu. Samo še minuta in nekaj sekund je do konca. In – četverec! Četverec! Sodnik maha z zastavico in kaže na četverec. Njegov žvižg je bilo slišati jasno in razločno. Nekdo naših je grobo ustavil enega njihovih najboljših igralcev. In nekdo naših mora ven iz igre, izključen je, torej povrh vsega še izključitev. Četverec in izključitev! Dve sodniški odločitvi v isti sapi. Kdo od njihovih bo zdaj plaval tja na štiri metre od naših vrat in

se odločil za izvršitev kazni? Zdi se, da njihov najboljši strelec, tisti, ki nam je povzročal toliko preglavic, tisti, ki nam je dal največ golov. In je že tam. In je že sodnik zažvižgal. In ta njihov je že tik pred strelom. In je gol! Ne! Ne! Ne? Naš vratar, naš vrli vratar je ta strel odbranil. Žoga je v naših rokah manj kot minuto pred koncem. In zmaga in zlata kolajna in zastava in himna in prvo mesto in mi in vi in oni in – vse je zdaj v naših rokah! Vendarle naši fantje! Vendarle naši! Kaj sem vam rekel! Kaj smo vam rekli! Naš napad je na vrsti. Naš golman je ubranil četverec, torej smo le nekaj, torej vendarle nekaj pomenimo. Ste videli, ste slišali, nismo kar tako, niso od muh, ti naši fantje! Vsi smo na nogah in zmanjkalo nam je sape. Vsi smo zdaj eno samo oko, ena sama misel v vseh naših glavah, en sam cilj in eno samo sredstvo. Žoga smo, vsi smo zdaj žoga! Iz takšne smo snovi kakor žoga! Dajmo zdaj! Še petinštirideset sekund odločilne igre, še petinštirideset sekund nas loči od zmage. Dajmo!

Počasi in premišljeno, z vso našo strategijo in taktiko, plavamo v zadnji napad. Zdaj jih je res pošteno strah, te Ruse ali Američane ali Italijane ali Špance ali Madžare, kdorkoli so že, pozabili smo, kdo sploh so, saj ni pomembno, pomembno je, da je zlata kolajna že na pol v naših rokah, da je naša zastava že skoraj na pol droga, da se naša himna tam nekje v podzavesti že oglašča. Počasi torej v ta petinštiridesetsekundni napad, počasi torej v to na pol zlato zmago, počasi in premišljeno torej, trezno in pametno v to zadnje razkritje. Nikamor se ne mudi, petinštirideset sekund je ostalo, petinštirideset odločilnih sekund, dajmo zdaj, počasi, brez panike, trezno in premišljeno. Dajmo! Dajmo! Dajmo! Vsem nam se že leskeče v očeh najbolj žlahtna kovina, vsi smo že en sam igralec, ki bo streljal na nasprotnikova vrata, vsi smo že dosegli ta vodilni, odločilni in zmagoviti zadetek. Dajmo, vsi skupaj, zaprimo oči in nato pomerimo, zalučajmo žogo z vso našo hitrostjo, z vsemi našimi barvami, z vso našo himno, zavijmo žogo v odločilen in usoden met proti голу! Kajti vemo: četverec smo le ubranili!

NA SRCU ZĚMLJE

Vsakdo sam stoji na srcu zĚmlje,
s sončnim žarkom prebodĚn:
in je takoj većer.

Salvatore Quasimodo (prev. C. Zlobec)

Bila je velika tema, preden se je zgodilo, preden se je svet iztiril in so se ljudje začeli drug drugega bati. In tako je vstal većer, većer, v katerem so mrtveci začeli hoditi naokoli in strašiti hoćeš ali noćeš skoraj vse, ki so se znašli na njihovi poti. In se je zgodilo, da je tudi Peter Krempćan zašel na njihovo pot. Ravnokar se je vraćal s kolesom iz gostilne domov in bila je trda tema in je moral prižgati sprednjo luć in gledati tja dol na cesto. In je posvetilo na neko telo tam na cesti, ki je kar stalo tam vkopano kot kakšno drevo in je Peter Krempćan odprl oći, zares, na široko, kot je le mogel, in

se zazrl v tisto skrivnostno bitje na cesti in bi ga bil skoraj povozil, in se je ustrašil in spustil krmilo iz rok, in se je s kolesom vred znašel v obcestnem jarku, in je tam preklinjal nekaj časa in se pobiral na noge, in se je s kolesom vred vrnil na cesto, in zopet na široko odprl svoje oči in zrl v tisti privid tam, nedaleč od njega. In je zaklical glasen »Hej!« in ni bilo nobenega odgovora, in je poskusil še enkrat in še enkrat in še vedno ni bilo nobenega odgovora, in je skoraj zakričal, ko se je nenadoma tisto bitje premaknilo v smeri proti njemu, in zdaj je bilo že tik zraven njega, in si Peter Krempčan ni mogel kaj, da si ne bi bil s prsti podrgnil oči, zakaj tisto bitje ali kaj je že bilo, ni imelo glave in roke so mu rasle iz ramen kot dve smrekovi veji, in se je Petru zazdelo, da se nekdo šali na njegov račun, in je znova v tisti smeri nekajkrat zaklical: »Hej!« in trdno držal bicikel za krmilo. In je tisti brezglavi bil že tako blizu, da je Petra kar streslo, in ni vedel, kaj naj stori. Kar nekakšne kaplje so se pojavile na njegovem obrazu, potil se je in boril sam s seboj. Se mu je zmešalo ali kaj, se mu dogajajo prividi ali pa je pregloboko pogledal v kozarec tam v gostilni in je zdaj to pred njim nekakšen rezultat. Pa ni bilo ne prvo ne drugo ne tretje, najbrž je res pred njim nekakšna postava, ki je dobesedno brez glave in mu z rokami daje nekakšne znake, kot da bi hotela povedati, naj Peter stopi bliže, in res: to je bilo znamenje za Petra Krempčana, pravo, resnično znamenje z roko, ki ga naredimo takrat, kadar hočemo koga poklicati bliže, ne da bi ga poklicali s svojim glasom ali besedo. Toda – saj nima glave, je zaključil Peter Krempčan, in potil se je vse bolj in bolj, ko je brezglavi naredil še nekaj korakov proti njemu. Kam, nikamor ne morem, je razmišljal Peter, ujet sem, kdovekaj mi bo ta spaka storila. In je tako razmišljal in strmel v bližajočega, ki je bil samo še dva metra od njega. In takrat se je zgodilo nekaj, kar je Petru Krempčanu vzdignilo vse lase na glavi in je onemel, kot da mu mravljinici hodijo po koži. Spreletelo ga je in malo je manjkalo, da ni izgubil zavesti, saj je tista kreatura privlekla od nekod izza svojega hrbta svojo glavo. Držala jo je tako v rokah in oči na njej so se odprle in pogledale Petra naravnost v obraz, in ustnice na njej so se začele premikati, da se je zasllišalo nekaj cvilečega in podobnega kruljenju prašiča, ki ga koljejo. Peter je že hotel sestiti na svoje kolo in se odpeljati, kar bi ga gume in kolesa lahko nesli in gnali, a ni mogel premakniti niti rok niti nog, saj ga je neka nenaravna sila vklenila in ga tam držala vkopanega in pribitega na mestu. Potem se je iz tistih ust na glavi, ki jo je ta srhljiva pošast držala v svojih rokah, nedaleč od svojega trebuha, zasllišalo nekaj nerazumljivih besed v neznanem jeziku, kot da sama usta zase iščejo primeren jezik in naravnavaajo svoj glas in vibracije na podoben frekvenco, kot naj bi jo imel Peter Krempčan. In tiste roke so obračale glavo zdaj sem zdaj tja, kot da je glava gumb na radijskem sprejemniku, s katerim iščemo zeleno postajo. Peter Krempčan pa se ni ganil z mesta, bil je kot kip ali kamnit steber, takšen je bil, da bi lahko z gotovostjo trdili, da se mu je nekaj hudega zgodilo in da je neka neznana sila imela prste vmes; steklenega pogleda in stisnjenih ustnic in omrtvelih udov je opazoval pred seboj tisto, kar je že bilo. Tiste roke pa so še naprej »naštimalvale« glavo, kot da bo zdaj zdaj

trenutek, ko bo spregovorila v Petrovem jeziku. In zdaj je Peter Krempčan prvič v svojem življenju slišal in videl glavo, ki govori stran z vratu v nekakšnih rokah. In te roke so namestile glavo tako, da je gledala Petru naravnost v obraz, torej oči, ki so bile na njej, in da so se slišale razločno vse besede v smeri Petrovih ušes. Glava je spregovorila: »Dobrodošel na tej cesti!« in Peter Krempčan se je kar malo zdrznil ob teh besedah. Glava je ponovila: »Dobrodošel na tej cesti, popotnik!« in za kratek hipec namignila z enim očesom, kar je bilo verjetno znamenje, samo njej in njenemu nosilcu znano, kajti Peter Krempčan ni vedel, kako naj reagira, kaj naj reče, kakšne geste naj uporabi. In glava je v tretje ponovila: »Dobrodošel na tej cesti, popotnik, ki te moje oči vidi!«. In tiste oči so kar dvakrat premaknile svoje zenice, da so Petra znova spreleteli mravljinici po vsem telesu. In zdaj so se tiste ustnice na glavi razpotegnile v širok nasmeh, ki naj bi bil po vsej verjetnosti veljal prepadenemu Petru, ki je zdaj le nekako premaknil svojo levo roko in jo dvignil v znamenje miru ali pozdrava. Glava je to opazila in zopet spregovorila: »Sami smo na tej cesti, popotnik!«. In Peter zdaj ni vedel, ali misli njega ali koga drugega, verjetno njega, je zaključil, saj ni nikogar na tej temni cesti ob tej temni uri. In je že hotel nekaj reči, pa ga je glava prehitela in z globokim glasom spregovorila že petič: »Tebe je gotovo groza in strah, ker nas vidiš brez glave, popotnik, toda nič se ne boj, kmalu bo glava na pravem mestu in bo vse tako kot pri vas!«. In zdaj so tiste roke dvignile glavo in jo postavile na tisto prazno mesto, kamor je verjetno spadala, torej na vrat. In Peter Krempčan je vse to nemo spremljal, ne da bi bil izdaval kakšno besedo. In zdaj so tiste roke privijale glavo na vrat, kot da gre za matico in vijak in jo je treba pač priviti, in glava se je vrtela in vrtela okrog svoje osi, dokler je roke niso nehale privijati in dokler ni bila nameščena tako kot pri vsakem normalnem človeku. In zdaj so se tiste roke spustile navzdol ob telesu in oči na glavi so se nekajkrat zaprle in odprle, kot da niso še prepričane, da so na pravem mestu, in usta so se tudi odpirala in zapirala, kot da jim še nekaj, samo njim in njihovemu nosilcu znanega, manjka. In Peter Krempčan ni mogel verjeti svojim očem in je kar buljil oči in zrl in od neznane groze ali srha rahlo drhtel po vsem telesu. Toda zdaj je bilo vendarle drugače. Zdaj je bila glava na pravem mestu in Peter se ne bi smel bati. Kljub vsemu, da je zdaj vse na svojem pravem mestu in da je tista kreature zdaj popolna in naravna, se je Petra polotevala mrzlica. Drhtel je pod svojo kožo in se poskušal stisniti v kot, ki si ga je izmislil tam pri kolesu. Ona spaka pa se je naenkrat premaknila in bila Petru že zbliza iz oči v oči, tako da sta drug drugemu dihala vsak svojo sapo v obraz. In tam je glava znova spregovorila, rahlo, počasi, z zateglimi besedami, in slišalo se je: »Na srcu zêmlje stojimo, popotnik!«, a popotnik, Peter Krempčan, je samo butasto pokimal in gledal, kaj se bo zgodilo naprej. »Ti nič ne govoriti nam, popotnik?« je vprašala glava, Peter pa od strahu in groze ni vedel, kje se ga drži glava, ne pa da bi bil še lahko odgovarjal temu pred seboj. »Mi tebi nič narediti, mi zdravi, mi pošten, popotnik! Ne se bati pred nami!« je znova prišlo iz ust tiste glave. In končno je Peter Krempčan le zmogel toliko moči, da je nekaj malega izustil.

»Saj se vas ne bojim, toda –,« je rekel in gledal, kaj bo na to odvrnila postava pred njim. In zopet so se tiste ustnice na glavi razpotegnile v širok nasmeh, še več, zdaj, ko je neznanu bitje, neznanec bil tako blizu Petra, da se ga je lahko dotaknil, je vzdignil svojo desno roko in jo spustil na Petrovo rāmo. »Mi postati prijatelji!« je rekel neznanec. Peter Krempčan pa se je ob dotiku njegove roke tako stresel in tako splāšil, da je spustil krmilo kolesa iz rok in je kolo zgrmelo v jarek, in je zakričal, kot da bi mu s soljo izpirali žive rane. In je tako gromko zakričal, da je še tisto bitje zraven njega reagiralo in streslo svoj živōt. In se je Peter Krempčan pognal v hiter, soliden beg, ki je bil nekaj teku podobnega, saj ga je nekaj časa zanašalo tja, nekaj časa sem, in je vse bilo videti, kot da teče pijanec po cesti v svojem profesionalnem cikcaku, a bitje se je pognalo za njim in ga že skoraj dohitelo, ko je Peter Krempčan omahnil in se zavalil in odkotalil v obcestni jarek. Zdaj je bilo najtežje vstati. Peter Krempčan je dvignil glavo in iz ust pljunil slino in zemljo, ki mu je prišla v usta. Vse kosti so ga bolele. To ni bil navaden padec, to je bil naravnost tresk in lom njegovih ubogih kosti. Počasi se je postavljāl na noge, najprej na kolena, nato leva noga, pa počasi desna, pa se je vzravnal in držāl z rokami nekje pod hrbtom. Madona, vse kosti sem si nalomil, je mislil Peter Krempčan, ko je hodil navkreber, nazaj na cesto. In tista kreature je stala tam gor in ga čakala v nekem svojem napetem pričakovanju, morda se ji je zazdelo, da se je Peter hudo pobil in ga zdaj vse boli, zato je iztegnila svoje dolge roke v pomoč. A Peter je rajši odklonil tāko pomoč in sam splezal na cesto. In nato sta drug drugega samo gledala in je bil videti Peter tak, kot da je pravkar pogoltnil debel cmok in vso svojo slino, neznančev obraz pa je bil videti nenavadno vesel, najbrž zato, ker ni bilo nič resnejšega v Petrovem padcu. In spet so spolzele neke besede iz neznančevih ust. »Vi ste pa res trda skala!« je rekel in gledal Petra, kaj bo odgovoril, Peter pa nič, stresal je s sebe nabrano zemljo in travo in se napolil nazaj po cesti po svoje kolo. Neznanec pa s krepkimi koraki za njim. Peter Krempčan si je gotovo mislil v teh trenutkih, da mu neznanec sledi, ozrl se je in res: zagledal je njegovo telo, kako se ziblje in giblje za njim. Kaj še hoče od mene, si je mislil Peter in obstal, da bi ga počakal. Ko je bil že nekaj metrov od njega, je Peter dvignil svojo roko in zavpil: »Stoj!« Neznanec je obstal, kot da bi mu kdo spodrezal noge. »Kaj hočete od mene?« se je opogumil Peter in vprašāl. In tista glava ni nič čakala, ampak mu je kojci odgovorila: »Vi ste popotnik, ki nas je videl!« Peter se je namrdnil in si belil glavo, kaj da s tem misli, kaj da hoče povedati s to svojo trditvijo, a ga neznanec in njegova glava nista pustila čakati. »Vi ste prvi, ki ste videli našo glavo!« se je slišāl iz neznančevih ust, kot da govori množica in ne en sam človek, če je to, kar stoji pred Petrom, res človek in zasluži tako oznako. »Poglejte!« je izdavila glava in se začela obračati okrog svoje osi, da se je podaljšāl vrat tam spodaj in da so tiste roke zopet snele glavo z vratu in jo prenesle na trebuh. »Vidite?« se je slišāl zdaj tam od spodaj in Peter Krempčan je znova na široko odprl svoje oči in zadržtel v vsaki svoji pori. In glava je kar nadaljevala svoje; »Veste, to je posebna tehnika, ki se jo da izvesti samo ponoči, ko je tema! Podnevi

nas ni.« Peter je že hotel nekaj vprašati, odprl je usta, a ni mogel spraviti nobene iz sebe, in tako so mu ostala odprta usta kot majhnemu otroku, ki se nad čim neverjetnim čudi. Glava pa je rekla: »Ne sme vas bit strah, ko to gledate, to so ja povsem navadne stvari.« Ne, za Petra Krempčana pa to niso bile običajne stvari, te že ne, da si kdo odvíja in privíja glavo, kakor se mu zljubi, kadar ga pač prime. Ne, to pa že niso povsem običajne stvari. In kot da bi bila glava slišala Petrove misli, je nadaljevala z globokim glasom: »Vem, da vas muči in vi še ne verjamete, toda taki smo vsi –, ko zapustimo neki svet, v tem primeru ta svet!« Da bi bili taki, je premleval Peter, to pa že ne, to pa ne bo držalo, to, kar vidi, je zgolj iluzija, privid, se z zdravim razumom reče temu, in pred njim je najbrž kak izkušén čarovnik, ki je pobegnil iz cirkusa. Ne moremo se kar na lepem v neki noči in ob neki uri sprijazniti z nečim, kar si odvíja in privíja glavo z vratu in zopet nazaj na vrat. Kajti nekatere stvari držijo pribito kot kol v luknji, tiste namreč, ki imajo na razpolago našo zdravo pamet in trezne, razsodne misli in še mirne živce povrh vsega. Mirno kri, se je spodbujal Peter Krempčan, ne moremo verjeti takoj na lepe oči vsemu, kar vidimo in slišimo v eni noči, kot je ta. »Stojimo na srcu zémlje!« je poudarila glava in nadaljevala: »Tedaj, ko smo tako, nas nič več ne more spremeniti!« Kaj pa ta tvezi, si je mislil Peter Krempčan in gotovo bi bil šel tja, saj je v tem času nabral dovolj poguma za kaj takšnega, in mu izpulil tisto glavo iz rok in jo brcnil karseda daleč, da bi odletela po zraku in se zabodla v rodno grudo domačo. Tu pri nas pa že ne bodo delali zdrahe in zmede med ljudmi in jih poceni prenašali naokoli in jih varali z raznimi mazaštvi in fakirijami, ki so jih prinesli bogveodkod takšni in podobni, kot je ravnokar tale, ki stoji pred njim, si je mislil svoje Peter. Kdo pa še danes verjame v te bedarije, v čarovništvo in čaravnice, ki jahajo na metli ponoči prek neba ali pa kaj mažejo kje v grmovju in kuhajo razne zvarke. Tega pri nas ni več, če je bilo, je bilo in je tudi minilo, znanost je ta in medicina, ki razkrinkava takšne in podobne mazače in prevarante. Zdrav duh v zdravem telesu, je naš stari pregovor, in zdrava pamet v zdravem srcu, bi ga lahko razvijali naprej, si je mislil o vsem tem Peter, premaknil ustnice in zakrkljal. Kaj je zdaj to, kaj me je ta vrag začaral, da ne morem črhniti nobene, si je mislil Peter Krempčan, ko je ugotovil, da ne more povedati tistega, kar je nameraval. In se je prijel za usta in si z rokami pomagal, da bi vendarle kaj rekel, a se ni dalo, nekaj ali nekdo mu je zamašil usta, samo kako in – kdaj? In je krkljal in grgal in se oglašal na vse mogoče načine, ki jih lahko proizvede grlo, ko je kak tujek v njem, in si ni mogel pomagati, in ga je zazebló izpod vek, in ga je stisnilo pri srcu, in mu je vzelo vso sapo, ko se je tako naprezal in mučil. In ga je tista glava še vedno opazovala s tistega mesta in je bil prepričan, da mu je zopet pomežiknila in se mu nasmehnila, in Peter Krempčan je bil že tako zdelan od navora, da ni mogel izustiti niti ene besedice, pač pa je samo nemo zaprl svoja usta in buljil oči nekam tja. In se je tista glava znova oglasila: »Veste, pri smrtnikih je tako: če predolgo gledajo v čudež, ki se ima zgoditi ali se je že zgodil, jim naravno in čisto spontano odpove glas in za nekaj časa izgubijo dar govora, to dragoceno sposobnost, ki jo imajo

v svojem grlu in v svojih ustih.« Peter Krempčan pa je zdaj molčal in molčal, na neki način mu je bilo vseeno, če je za kratek čas izgubil svoj glas, saj se bo tako ali drugače že vrnil, pomembno pri vsem tem je to, da mu ni zraven glasu odneslo še misli, saj so vendar najbolj dragocene. Toda zazdelo se mu je, da mu je nekaj nekako vendarle privezalo tudi njegove misli in da ne zna več misliti s svojo glavo, saj je lahkó razločno zaznal nekje v sebi tujo navzočnost, prisotnost tujih misli in odsotnost svojih lastnih. Nekaj mu je žuborelo skozi glavo, skozi njegove možgane, in mu narekovalo in govorilo, naj se spokori za vse svoje grehe in pri priči poklekne na tla, kajti da stoji pred nadnaravnim bitjem, ki se ga je usmilo in mu zdaj daje navodila, kako je treba živeti in se pripravljati na smrt. In da mora vse nemudoma priznati, kakšen da je bil, kaj vse da je počel, s kom vse da se je družil in kateri da so bili tisti njegovi najpoglavitejši grehi in črti. In Peter Krempčan je skorajda že pokleknil in solze so se mu usule po obrazu, in ko je jokal in vzdihoval in stokal in mrmral, in vendarle spustil vso svojo težo na tla. Klečal je pred tistim bitjem z glavo na rokah in sklenil dlani v skromno molitev. Najbrž se mu je prikazal angel v hudičevi preobleki in ga zdaj skuša, je menil in še vedno mislil tuje misli. Kot da bi ves svet z vsemi svojimi živimi in mrtvimi spregovoril skozenj, tako je čutil in takšne je dihal. »Temu pri vas porečejo molitev, da se spokorite za svoje grehe, ne da, popotnik!« je izgovorila čimbolj ostro in natančno glava tistega skrivnostnega bitja, da bi vsak otrok lahko razumel. »In vendar vam primanjkuje moči!« je še poudarila in naredila neke vrste zaključek. Peter Krempčan pa je jokal in stokal in počasi začutil, da se mu že vrača človeški glas, njegov glas in poleg tega še njegove misli: in se je že razlegalo pravo človeško hlipanje iz njega. Najbrž je angel, gotovo je angel, je zaključil Peter v svojih mislih; preveč sem grešil, kdove česa vsega sem obdolžen, morda grehov, ki se jih sploh ne zavedam ali za katere še nikdar nisem slišal, pa sem jih vendar nekoč storil. In Peter Krempčan je tam klečal na cesti in jokal in stokal in hlipal in oddajal kdove kakšne še glasove. »Na srcu zêmlje stojimo!« je znova ponovila glava in nadaljevala: »In ti si njen otrok, ki jo je v tem trenutku prepoznal!« Peter Krempčan pa je še naprej klečal in jokal. In tiste roke so zdaj dvignile glavo do svojih ramen, jo posadile na vrat in začele obračati. Glava se je sukala okrog svoje osi, dokler ni obmirovala in potem opazovala Petra tam od zgoraj. In tudi pri Petru je tisti jok ponehaval in se spreminjal v nekakšno smrkanje. Kaj se je le, za milega boga, zgodilo, se je spraševal Peter Krempčan in ni našel odgovora. Počasi je dvignil glavo in spregovoril: »Smem vstati?« In ker ni dobil nobenega odgovora, je poskušal vstati in premakniti svoje noge, a ga je neka tuja sila trdno držala na tleh. Zopet skušnjava, je menil Peter in si začel brisati še sveže sledove solz z obraza. Roke pa vendar premikam, si je mislil Peter, in vse se mu je naenkrat zdelo čudno. Tedaj pa je glava spregovorila: »Na srcu zêmlje stojimo! In vendar se vrti!« Petru je bilo to dognanje nekam znano, najbrž je to že nekje slišal in je zavrtal po spominu, a se ni mogel spomniti, kje je že bil nekaj podobnega slišal. In je znova skušal premakniti spodnji del telesa, pa se ni dalo, bogve kako se je to zgodilo, si je mislil in poskušal

celo z rokami, a vse, kot že tolikokrat, zaman. Pa je glava zopet spregovorila: »Popotnik, ti si zelo utrujen in zato ne moreš vstati! Počakaj malo, da se ti mišice segrejejo, da ti duša zažari, da se telo nadiha, pa boš vstal kot ptiček, ki se z veje požene za črvom!« In Peter je videl, da mora ubogati ta zlata vredni nasvet. Čakal je in čakal, a se še po tolikšnem čakanju ni nič zgodilo. In je glava zopet rekla, kot da bi bila prebrala vse njegove vnaprejšnje misli in premike v notranjosti: »Kam se ti mudi, popotnik? Ni še čas! Počakaj, kot smo ti svetovali!« In Peter Krempčan je čakal in čakal, zdelo se mu je, da bo še čakal do sončnega vzhoda, do jutra, saj se je nebo malce osvetlilo in je tema postala malce redkejša; in kar nenadoma je začutil tam pri svojih kolenih nekakšno migotanje, nekakšne mravljinice, kot da mu rastejo nove noge, kot da mu poganjajo novi spodnji udi, naravnost fantastičen je bil ta občutek, kot da se nanovo rojeva, mu je bilo, in Peter Krempčan je zdaj premaknil levo nogo in potem še desno, in je že lahko vstal, in glej, že je bil na nogah in tista prisposoba o ptičku in veji in o črvu je držala. Peter Krempčan je stal na obeh svojih nogah in se globoko čudil. Torej je res, ni več dvoma, nadnaravna bitja obstajajo, je menil in malce poskočil, da bi se prepričal, če res stoji na svojih nogah, »na srcu zêmlje«, kot je bil parkrat ponovil tisti neznanec pred njim, ki je imel zdaj glavo na svojih ramenih, kot vsak navaden človek. In Peter Krempčan se je razveselil in potegnil usta v širok smehljaj kot v odgovor in hvaležnost bitju pred njim. Zopet je mislil, res je, ni več dvoma, nadnaravna bitja so. »So ali niso!« ga je presenetil glas pred njim, kot da bi prebral njegove misli, in Peter se je zdrznil. »Vendar nič ne polagaj na to!« je poudarila glava in se nekajkrat zasukala okrog svoje osi. Pa ne da se bo zopet snela, si je mislil Peter, a se ni nič takega zgodilo, kot je mislil. Glava je govorila naprej: »Vse na tem svetu je redko! Redki so pojavi, ki nam vdirajo v dušo ponoči in podnevi, redki so dnevi in noči, ko se kaj nepredvidenega zgodi, in redko je steblo, ki nas drži in druží. Med živimi in mrtvimi ni nobene razlike.« In Peter Krempčan je kimal in kimal, kot da mu je vse jasno in kot da bitju pred sabo da v vsem prav. In bitje se je premaknilo naprej proti Petru. Najbrž me bo znova potrepljal po rami, si je mislil Peter, a ni bilo nič takega, bitje se je ustavilo tik pred njim in znova zavrtelo svojo glavo, nato se je ta ločila od vratu, poletela v zrak in se ustavila nekaj metrov stran od Petrove glave. Čudeži, je najbrž menil Peter, in meni, ravno meni se dogajajo, kaj takega, ni mogel zajeti sape do začudenja, s široko odprtimi očmi in usti se je zaziral v nenavaden pojav. In glava je spregovorila tam od zgoraj: »V tem, kar zdaj vidiš, ni nobene skrivnosti, moraš samo zaupati v svoj vid in prisluhniti z vsemi svojimi čuti, da te ne bi pogoltnila iluzija. Lahko nas potipaš!« je rekla glava in se spustila na doseg Petrove roke. Peter se je ob sami misli, da bi potipal tisto glavo, ki je tako visela in lebdela v zraku, zgrozil in stresel s svojimi ramami v znamenje, da mu ni do tega, da bi rajši kaj drugega kot ravno to. In glava ga je zviška pogledala in vprašala: »Nočeš? Zakaj ne?« Peter pa od same groze ni vedel, kaj bi, razmišljal je kot kakšen filozof: če je materija, potem je tudi duh, in tadva se lahko različno ločita; če ni materije, potem tudi ni duha, in nič ne more biti res; torej zaključek:

nekaj obstaja, da sami ne vemo, kako, toda kaj je to? In Peter Krempčan je postal en sam velik vprašaj v svojem izpraševanju, samoizpraševanju in menil, da gre za natančno izrisano krivuljo neke njemu neznane filozofije duha in materije. Kaj pa, če jaz to samo sanjam in nisem tu s svojim telesom, ampak samo z duhom, in uščipnil se je v lice, da se bi prepričal, če je res; in bilo je res, začutil je manjšo bolečino, tista glava pa se mu je od zgoraj nasmihala, kot da ve za vsako njegovo podrobnost, ki jo namerava misliti ali storiti. In je zbral dovolj poguma in je vprašal glavo tam zgoraj, ki je še vedno prosto visela v zraku: »Kaj če se vas res dotaknem, vas bom občutil ali ne?« Le kako je mogel sestaviti to dolgo in bedasto vprašanje, si je mislil Peter Krempčan. Toda glava je vseeno odgovorila: »Poskusi, pa boš videl!« in se mu znova približala na doseg roke. In Peter je že stegnil roko in se dotaknil tiste glave, in je bilo vse res, vse je čutil, in meso in kri in kosti in lobanjo, torej je pred njim nekaj mesenega, nekaj živega, nekaj, kar ima srce in diha isto kot on. Ob tem dotiku je Peter spoznal in začutil nekaj novega, nekaj, kar ni še nikdar videl in slišal in tipal in čutil, vsi njegovi čuti so zaznavali to, za navadne ljudi nenavadno z drugimi besedami povedano: prav čudaško prisotnost. Čutil je in želel si je ponovnega dotika, toda zdaj je hotel iztegniti roke tja proti vratu, na katerem bi ta glava morala biti. A so ga trdne in močne roke neznanca brez glave oziroma z glavo tam zgoraj ustavile in mu niso pustile bliže. In Peter Krempčan se je zdaj malo odmaknil in vprašal s tihcenim glasom: »Zakaj?« In glava se je vrnila na svoje mesto na vrat in se sunkovito zasukala, in že je bila tam in tako, kot jo ima vsak človek. Zdaj so ga tiste oči nemo in z nekakšnim čudnim zanimanjem naravnost prebadale in Petra je znova zajel strah, ki si ga ni znal razložiti. In glava se je oglasila z ramen: »Na srcu zēmlje stojimo, popotnik!« in usta se niso nič več razpotegnila v tisti smehljaj, ampak so bila razvlečena v bolno ali bolečo grimaso. Kaj sem, nebidigatreba, storil, kaj sem le hotel s temi svojimi rokami, je zdaj razglabljal v sebi Peter Krempčan, saj sem se ga enkrat že dotaknil, pa še nisem bil prepričan, še vedno nisem verjel; na, takšni smo to ljudje, ni dovolj enkrat, da se prepričaš in verjameš, treba je še enkrat in še enkrat in še enkrat – do nezavesti. In Petra Krempčana je popadel gnus, vse se mu je zagnusilo in komaj je izdaval: »To ne more biti res!« in se je ugriznil v jezik, ko je to povedal, saj se je neznanec namrščil in mu obrnil hrbet. In zdaj se je glava znova zasukala in ga pogledala tako, kot da raste s hrbta, da so se Petru vsi lasje postavili pokonci in ga je streslo po celem telesu nekaj elektriki podobnega. In glava je zdaj kar s hrbta spregovorila: »Vi, smrtniki ne vidite – točno!« in se zasukala nazaj na svoje prejšnje mesto, da je Peter lahko videl in gledal samo v lase tistega bitja, ki mu je obrnilo hrbet. Kaj za vruga me je le gnalo, da bi še enkrat potipal, je rojilo po Petrovi glavi in si ni mogel kaj, da ne bi bil naredil nekaj korakov proti neznanecu. Pa se ga je bal dotakniti, roka, ki jo je dvignil proti njegovim ramenom, se mu je ustavila na pol poti in zdrznil se je. Neznanec pa je spregovoril tja v temo: »Mi nismo mrtvi!« in je že naredil prvih nekaj korakov in se začel oddaljevati od Petra. Saj mi bo ušel, si je mislil Peter Krempčan in se pognal za njim. In že je bil tik njega,

ko je neznanec izginil kot duh, ne duha ne sluha ni bilo več o njem in Peter je zamahoval v prazno s svojimi rokami, grabil je zrak pred sabo in v temi iskal neznanca. Zdaj ga je postalo resnično strah, zadnje besede neznanca so mu še odmevale v ušesih: »Mi nismo mrtvi!, Mi nismo mrtvi!« in pognal se je v tek, misleč, da bo dohitel neznanca tam nekje spredaj; najbrž je bil zanj prehitel in se je zelo naglo oddaljil. Toda po stotih, dvesto metrih teka še vedno ni izsledil neznanca ali vsaj nekaj, kar bi mu bilo podobnega. In tako je sedel tam ob cesti, da bi počil, ko je zaslišal od nekod tisti glas: »Mi nismo mrtvi! Stojimo na srcu zēmlje!«, in je gledal po zraku gor in dol in sem in tja, in ni videl nikogar. In si je zatisnil ušesa, kajti tisti glas je začel bobneti po njegovih možganih, in je že mislil, da mu bo počila lobanja, ko je glas, tako kot se je začel, tudi nehal, in je Peter ves blazen zijal v temo pred sabo. In je vstal in še malo gledal, in se je odločil, da pojde nazaj in poišče svoje kolo. In je odkolovratil po cesti nazaj. Tiha tema ga je spremljala, nikjer duha ne sluha o tem, da je nekdo tukaj bil ob tej nočni uri in da se je s Petrom celo pogovarjal. Kaj potem, si je mislil Peter Krempčan, spet se me je lotila domišljija ali nekaj njej podobnega in me malce zrinila s prave poti. In si je začel požvižgavati, ko je hodil, in je hodil tako, da je brcljal z nogami pred sabo. In se je zaletel v nekaj in padel čez. Kaže, da je gledal v zrak, ko je hodil, in ni pazil, pa je padel verjetno čez kak obcestni kamen. Toda ne, ko je z rokami tipal po tleh, je začutil, da je to pred njim nekaj drugega, nekakšno telo ali kaj, in ga je popadel tak strah in taka groza, da je skoraj zakričal, saj je bilo zraven njega truplo. In ga je obrnil, ker je bilo prevrnjeno na hrbet, in se je zazrl v obraz in ga je spreletelo, da se je zatresel s celim telesom. Obraz mrliča, obraz tega mrtveca tu je bil obraz tistega neznanca, tistega bitja, ki mu je nekako čudno ušlo izpred oči. Zopet se je uščipnil v lice, da bi se prepričal, da vse to morda ne sanja, toda na njegovo nesrečo je bilo vse živo in res. In je povlekel truplo na noge in si ga še bolj približal, tako da mu je lahko gledal že naravnost v zenice, oči so bile na glavi še vedno nekako odprte in so v svoji nepremičnosti zrle naravnost vanj. Peter Krempčan je zdaj postavil na tiste oči svojo dlan in jih poskušal s prsti zapreti, vendar mu ni šlo od rok, mrlič je že bil trd in najbrž so mu oči otrdele. Kaj naj stori, je v naglici razmišljal, kam zdaj in kako s tem mrtvakom? Velik vprašaj se mu je zacelil v možganih, vendar ni našel nobene rešitve, torej bo truplo pustil kar tu ležati ob cesti, saj on nima z njim nič, to ni njegova stvar in najbrž se bodo našli, ki ga bodo spravili od tu. In Peter Krempčan je naglo vstal in začel teči v smeri, kjer je bil izpustil iz rok kolo. Pritekel je do tistega mesta in se spotaknil in zakotalil dol v jarek, kjer je bilo njegovo kolo, in začutil je žice od kolesa na svojem obrazu, najbrž je z nosom priletel nanje, ko se je zaradi strahu ali česa drugega spotaknil ob rob ceste. In naglo je vstal in privzdignil kolo in ga začel vlačiti iz jarka nazaj na cesto. Kako strah ga je bilo! Kako velike mravlje je čutil po svojem telesu! Kako ga je gnalo, da čimprej izgine od tod! In že je bil zgoraj na cesti in že je pognal pedále na kolesu in že je brzel po cesti nekam v neznano. In ucvril jo je s tako naglico, da še sam ni mogel verjeti. In peljal se je hitro, hitro, kolikor se je dalo. In ni opazil ostrega

ovinka in se je kolo zašibilo in zavrtelo, da ga ni mogel več nadzorovati z rokami, in je zgrmel na tla kot kuhan in pečen. In je kolo odneslo v eno, Petra pa v drugo stran, in je bil zdaj na tleh, in padec je bil hujši, kot kdajkoli poprej, in se mu je ulila kri iz nosa, in je zaječal. Zlomil si je desno nogo, začutil tam spodaj ostro bolečino, ki mu ni dala vstati ali se premakniti. In je zavpil: »Na pomoč! Na pomoč! Pomagajte!«, a ob tej uri na tej osamljeni cesti ni bilo nikogar, ki bi mu bil lahko pomagal. In splazil se je nekam naprej, a je začutil, da ne more vstati niti premakniti desne noge. In je tako obležal in ječal dolgo dolgo, dokler ni zagledal v daljavi luč, ki se je hitro bližala; najbrž je avto, si je mislil Peter Krempčan, ko je gledal v tisto bližajočo se luč. In res kmalu je bilo slišati že hrum motorja in avto se je nezadržno kotrljal po cesti v smeri proti Petru. In Peter Krempčan se je le nekako s težavo splazil na rob ceste in visoko dvignil desnico, da bi ga tisti v avtu opazili. In žarometi so obsvetili njegov obraz in voznik je najbrž zagledal tam na cesti nekoga, ki maha z roko in leži; in avto je zmanjšal hitrost in se ustavil zraven ležečega. In voznik je izstopil in zagledal Petra, kako je zaradi napora verjetno omahnil v nezavest. In je poklical še nekoga iz avta, naj mu vendar pomaga, kajti na cesti da leži onesveščen človek. In je tisti iz avta stopil na cesto in so pograbili Petrovo negibno telo ter ga nesli na zadnje sedeže. In so bili trije moški, eden od njih pa je rekel: »V bolnico, čimprej ga moramo spraviti v bolnico!« In je drugi dodal: »Najbrž ima zlomljeno nogo ali še kaj hujšega!« In je tretji zaključil: »Sam! Sam na srcu zêmlje je ležal!« In so se vsi trije nemo spogledali in niso nič več rekli in so se odpeljali naprej. In je bila velika tema, preden se je zgodilo, preden je svet iztiril in so se ljudje začeli drug drugega bati.